

GeniaaL gedacht

We willen meningen horen. Meningen van ingenieurs over wat hen nauw aan het hart ligt, meningen van niet-ingenieurs over ingenieurs en ingenieuren, alles wat des mensen is, kan en mag aan bod komen. Als het maar 'uw gedacht' is, mijn gedacht.

Druk

In deze ingenieursfaculteit zal men bij het woord 'druk' meestal niet denken aan het woord dat in de taal *Dzongkha* (afgeleid van oud-Tibetaans) draak betekent en verwijst naar het nationaal symbool van Bhutan. Wel komen allerlei andere vormen van druk spontaan bovendrijven zoals hydrostatische druk en luchtdruk en dat soort indrukken en daartussen dobberen misschien wetten van Boyle-Mariotte en Gay-Lussac. In andere faculteiten denkt men wellicht meer aan de oplage van een boek.

Maar niets van dit alles wordt bedoeld in het antwoord dat je krijgt als je een collega om een eerste indruk vraagt met een informeel 'Hoe is 't?' Geen verdere uitleg is nodig om te specificeren waarnaar 't wel verwijst. Men moet ook 'Godverdomse dagen ...' van Dimitri Verhulst niet gelezen hebben om te weten wat 't is. Het antwoord komt dan ook vrij vlot: 'Druk druk druk, man man man!'. Daarbij worden de wenkbrauwen opgetrokken, het hoofd lichtjes gekanteld en wordt een hand heen en weer bewogen in de buurt van het oor alsof men het met een onzichtbare washand op afstand

schoonmaakt. Niet te dicht want dat is het heilige der heilige waar in wakkere toestand enkel de mobiel toegelaten wordt.

Nu kan men aanhalen dat, als men alles wat men zegt telkens twee keer herhaalt, het niet te verwonderen is dat men in tijdnood komt te zitten. Toch valt het toenemend aantal elkaar snel opvolgende kritische deadlines niet te ontkennen. Die voeren natuurlijk de bloeddruk en andere druk op bij de om-den-brode-werkende medemens. Ze komen met eenzelfde intensiteit, tempo en hoogdringendheid als de noodsituaties waar John McClane telkens weer in verzeilt. Dit werkt als een drukgolf, want in onze 'die-hard' situatie geven we de druk door. Om onze eigen deadline te halen eisen we van onze mag-het-iets-meer-zijn medemens dat die op het laatste ogenblik nog een overzichtje, een lijstje of een reeks cijfers uit zijn hoed tovert. Maar als we dan op de valreep het verslag hebben ingediend, citeren we Bruce Willis' geveugelde uitspraak 'Yippee ki-yay' (en laten zedig het erop volgende mf-woord achterwege of lippen het hoogstens in stilte).

De gaswet zou je hier ook kunnen toepassen: als je de druk opvoert in eenzelfde volume tijd, dan stijgt de temperatuur tot ongezonde hoogte. Velen voorkomen dit door avonden en weekends op te offeren en aldus het volume werktijd uit te breiden. Politici offeren zelfs hun nachten (en die van hun medewerkers) op. Maar moet dat wel echt? Er bestaat zoiets als de 52/17 regel. Dat is geen benadering voor pi (of toch een slechte), maar die zegt dat na 52 minuten ingespannen werken, men 17 minuten moet ontspannen. Dit verklaart misschien de continue *hadsj* van medewerkers naar de keuken of de koffiemachine, als mieren een geur- en koffiespoor achterlatend. Niet alle bedrijven zijn even lovend over deze regel. Ze proberen de 52/17-cyclus binnen een uur te proppen

waardoor men eigenlijk dichterbij een 24/7 stramien komt te zitten, wat slechter is voor de werknemer en overigens een nog slechtere benadering is van pi.

Toch denk ik dat een vieruurtje een minimale en noodzakelijke onderbreking is van de dagtaak. Maar zelfs dan wordt er nog dikwijls 'informeel' vergaderd, eventueel onderweg op de trap of in de Elyseese wandelgangen. Vergaderingen worden er voorbereid en verborgen agenda's gedubbelcheckt. Vele Zweedse bedrijven hebben echter wel de gewoonte aangenomen om op vaste tijdstippen toch een of twee keer per dag het werk te onderbreken. Naast het vieruurtje in de namiddag is er ook een break in de late voormiddag: de *elva-kaffe*, waarbij koekjes en gebak kunnen genuttigd worden bij koffie, thee of een drankje, eventueel fruit voor de gezondheidsfoodies. Uitslovers kunnen zelfs sporten. Over het werk praten is dan not done. Het Engelstalige equivalent is *elevenes* en in Australië heet het *smoko* wat naar een ongezondere oorsprong verwijst. Ook in Spanje is er zo een koffiemoment rond elf uur: *las onces*, maar die hebben dan ook een heel late lunch en compenseren ruimschoots met een *siësta* tot vijf uur zodat een vieruurtje sowieso

niet kan. Het gebruik van de *elva-kaffe* met *fika* is in Zweden ingeburgerd en wordt in de meeste bedrijven toegepast. Volgens de bedrijfsleiders komt dat het bedrijf ten goede. Men denkt er zelfs aan om maar zes uur per dag te werken gezien het rendement tijdens de werkuren merkbaar verhoogt.

In onze regionen is dat niet zo gebruikelijk, behalve dan voor bouwvakkers die om 5 of 6 uur 's nachts naar de werf vertrekken en dan ergens in de voormiddag een boterham eten. Daarom bestaat er in het Nederlands geen speciaal woord voor tenzij het inspiratieloze elfuurtje of ochtendschaft. Enkel in het West-Fries bestaat een specifieke naam voor zo'n maaltijdmoment in de voormiddag: *konkelstik*, het tegen-gestelde van —o gruwel der onzaligheden— de werklunch. Rond *konkeltoid* verzamelt men rond de *konkeltafel*, schenkt koffie uit de *konkelpot* en neemt keuvelend wat *konkels* tot zich. Samen gezellig *konkelen* dus. Een zalig woord. Misschien hoog tijd om dat uit het ulevellenlaadje te halen en het gebruik in ere te herstellen zodat we binnenkort ook met zes uur per dag toekomen. Weg druk. Weg stress. Jippiekajee.

Adhemar Bultheel

Adhemar Bultheel is professor-emeritus aan de Faculteit Ingenieurswetenschappen, verbonden aan de Afdeling Numerieke Analyse en Toegepaste Wiskunde van het Departement Computerwetenschappen. Hij heeft jarenlang opleidingsonderdelen in de toegepaste wiskunde gedoceerd en is dan ook een vaste waarde in de herinneringen van vele alumni.

